

Inleiding

Het verkennen of voorspellen van de toekomst in enigerlei vorm is bij veel overheidsorganisaties steeds vaker een onderdeel van het proces van beleidsvorming. *Strategic Foresight* is het vakgebied waarbinnen de verschillende technieken om tot voorspellingen te voorkomen zijn ontwikkeld. Zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden worden ingezet.

In dit themanummer van JV kijken we vanuit verschillende hoeken naar het raakvlak van toekomstverkenningen met justitie en veiligheid, waarbij de nadruk ligt op verkenningen voor de iets langere termijn. In een aantal bijdragen komen concrete toekomstverkenningen aan bod en worden toegepaste methoden beschreven. Andere gaan in op wetenschappelijke ontwikkelingen, of zijn meer beschouwend.

De bijdrage van *Minke Meijnders, Leendert Gooijer* en *Hanneke Duijnhoven* beschrijft hoe het Analistennetwerk Nationale Veiligheid (ANV) vanuit een multidisciplinaire benadering toekomstige risico's identificeert voor de nationale veiligheid en een geïntegreerde risico-analyse maakt als input voor strategische beleidsadviezen. Het ANV werkt hoofdzakelijk in opdracht van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). Het artikel benoemt de belangrijkste risico's voor de nationale veiligheid op basis van impact en waarschijnlijkheid.

Susan van den Braak en *Sunil Choenni* gaan in op (big-)data-analyse, een veld dat zich enorm heeft ontwikkeld de afgelopen jaren en ook wordt ingezet om trends te identificeren en voorspellingen te doen. Aan de hand van praktijkvoorbeelden bespreken de auteurs de kansen en risico's van (big-)data-analyse en gaan in op de toepassingen ervan voor beleidsmakers.

Een intrigerende vraag is altijd in hoeverre de toekomst te voorspellen is, en of dit te leren valt. De methode *superforecasting* is ontwikkeld om analisten te trainen op vaardigheden om gebeurtenissen te kunnen voorspellen en te evalueren in zogeheten *forecasting tournaments*. Dit zijn competities waarin individuele deelnemers en teams worden getraind en getoetst op het maken van accurate voorspellingen.

Regina Joseph, Marieke Klaver, Judith van de Kuijt en *Diederik van Luijk* laten zien hoe deze methode wordt toegepast in een onderzoek voor de NCTV naar cyberdreigingen.

Erik Pruyt beschrijft de toepassing en mogelijkheden van de methode *Exploratory Modelling and Analysis*, waarbij met een integrale aanpak een simulatiemodel wordt ontwikkeld om mogelijke toekomstige scenario's door te rekenen, inclusief effecten van interventies. De auteur laat zien hoe deze methode wordt toegepast op het justitiële beleids-terrein.

Een specifieke vorm van toekomstverkenning is *trendwatching*, vooral bekend in de vorm van vaak commerciële en populaire publicaties en films over maatschappelijke ontwikkelingen. *Andrea Wiegman* beschrijft hoe de FIOD een hierop geïnspireerde methode ontwikkelde om zicht te houden op trends en ontwikkelingen in de financiële criminaliteit.

We besluiten dit themanummer met een bespreking door *Bob van der Vecht* van het boek *Met de kennis van morgen*, waarin tien toekomstverkenningen van Nederlandse adviesraden en planbureaus uitgebreid besproken worden. Dit zijn casus op andere beleidsterreinen dan justitie en veiligheid, maar qua methoden en aanpak zijn ze zeker relevant.

Bob van der Vecht
Marit Scheepmaker*

* Gastredacteur dr. B van der Vecht is als senior researcher verbonden aan TNO. Hij is tevens lid van de redactieraad van *Justitiële verkenningen*. Mr.dr.s. M.P.C. Scheepmaker is hoofdredacteur van *Justitiële verkenningen*.